

најстарије време, па онда и њихове миграције у вези са османском инвазијом. Није заборављен ни јад који су Срби претрпели и у првом и у другом светском рату и наших дана, нити су заборављене фотографије личности које су се налазиле на челу ове земље, као краљ

Александар Карађорђевић и председник Јосип Броз Тито.

Ма како судили о овој књизи, мишљења смо да је румунски народ добио пун увид у историју Срба и рекли бисмо да њен наслов овакав какав је, дао је аутору само повод.

Милан Ванку

ГРЧКА И СРПСКА ПРОСВЕТА

(Научни скуп "Грчка и српска просвета у XVIII и XIX веку", одржан на Демокритовом универзитету Тракије, у Комотинију, 24-26. маја 1996. године)

Данашње зближавање српског и грчког народа само је потврда једног дуготрајног процеса у историји и култури два традиционално пријатељска народа. "У томе дугом низу столећа наших међусобних односа нашао сам врло много пријатељства, ... нашао сам много благотворних културних утицаја једнога народа на други, ... нашао сам читаве векове заједничког страдања, братског саучешћа и међусобног помагања, једнаке напоре за политички културни васкрс својих народа... док се властитим радом нису издигли до својих данашњих идеала за будућност", пише Владан Ђорђевић, посланик Србије на Краљевском двору Грчке (1891), у својој студији "Грчка и српска просвета", објављеној 1896. године.

Поводом обележавања сто година од излажења ове значајне монографије одржан је заједнички научни скуп. Његови организатори били су Катедра за историју и етнологију Демокритовог универзитета Тракије у Комотинију и Катедре за неохеленске студије Филолошког Факултета у Београду, у сарадњи са Балканолошким институтом САНУ. На скупу је поднесено двадесетак саопштења међу којима и осам реферата београдских колега. Тематски посматрано, референти су своја научна саопштења усредсредили на српску рецепцију византијског права у XIV веку, на релацији Ексабиблоса К. Арменопулоса (1345) и Законика цара Стефана Душана (К. Пикакис), затим на српску XVIII века

и њен значај за формирање националне свести Срба после оснивања националних држава на Балкану (Д. Сакис, К. Мелетијадис), на просветитељско дело Д. Обрадовића и његов допринос ширењу грчке културе и педагошких идеја (Д. Пангић). Ту су и везе јерусалимског патријарха са областима под јурисдикцијом Српске цркве и систематске посете српских ходочасника Јерусалиму (К. Хрисоходис), затим устанички покрети крајем XVIII века и допринос црквених великодостојника њиховом бољем организовању (А. Каратапас).

Културне и књижевноисторијске координате дате су у већем броју саопштења, историјски и компаративно. У њима се говори о Мосхопољу као економском и културном центру, о његовој академији и штампарији (П. Христопулос), о симбиози Срба и Грка на основу немачких путописа XIX века (Б. Костић), о српској и грчкој епистографији (В. Јелић), о преводима Д. Дарвара са старогрчког на славеносербски језик (Г. Кјутуцкас), о модерној Грчкој и Грцима у делима српских историчара културе и антропогеографа (Д. Батаковић), о грчким и српским пословицама као елементу традиционалне педагогије

(М. Барбулис) до трагања за прототипом неких грчких песничких остварења сачуваних у српском преводу (М. Стојановић).

Када се говори о учбеницима бележимо рукошисни Катихизис "за земушку младеж" (1836), чији је аутор свакако Е. Папајанусис-Поповић (Ст. Кекридис). Годину дана касније јавља се и прва грчка читанка на српском језику В. Радишића, а педесетих година XIX века и прва граматика новогрчког језика Јефтимија Аврамовића, на основу којих и још неких других извора смо добили занимљиво тумачење придева "јелиногречески" у нашим учбеницима XVIII и XIX века (М. Вукелић). По свом тематском опредељењу издваја се осврт на Атински универзитетски музеј историје образовања и његово прерастање у истраживачки центар, о коме је говорила група аутора са проф. Т. Папаконстантинуом.

На заједничкој пленарној седници, учесници овог научног скупа прихватили су предлог српске делегације да се наредни заједнички састанак одржи у Београду 1998. године, поводом обележавања 200-годишњице од страдалничке смрти грчког песника и балканског револуционара Риге од Фере.

М. Стојановић